

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chisețeană, Codreana, Coârul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gharta), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coryneana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frația, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Iva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Trărnăveana, Țimișana, Țibleșana, Unirea, Vatră, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgneana, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20.—, pe 1/2 an K 10.—

Redactor responsabil:

VASILE VLĂICU.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 15 fileri.

Chestiunea valutei.

— Opiniunile Dlor Wekerle, Földes și Hantos. —

Chestiunea valutei cu însemnatele schimbări, prin cari a trecut ea dela declararea războiului mondial și cu consecvențele neașteptate ce le-a produs pe terenul vieții social-economice, a devenit astăzi obiect de preocupățiune generală nu numai pentru economiști și financieri, pentru politicieni și diplomați, ci, am putea zice, pentru întreaga lume cultă. Și e și firesc. Chestiunea valutei este pentru viitorul statelor piatra unghiulară, pe care se va așeza noua viață economică a popoarelor.

Fiind această chestiune de o însemnătate atât de cardinală, nu e mirare dacă presa și literatura de specialitate a întregii lumi culte se ocupă cu ea. Nici odată nu s'a discutat și nu s'a scris atât de mult asupra chestiunii valutei, ca în timpul de față. S'au dat la iveală — la noi și în străinătate — relativ la acest obiect opinii, cari merită atențiunea tuturor. Dintre acestea ne oprim de astădată și reținem opiniunile a trei bărbați de cel mai bun renume pe terenul praxeii și teoriei financiare, opiniunile Dlor Wekerle, Földes și Hantos, pe temeiul unor articoli apăruiți în numărul pro August al excelentei reviste «Pénzügy szemle».

I.

Sub titlul «Restabilirea valorii banilor», actualul premier ungar Dr. Al. Wekerle, de numele căruia se leagă epoca de aur a valutei noastre, se ocupă cu cauzele, cari au redus valoarea banilor nostri și cu mijloacele de restabilire.

Ca cauze numește în primul rând: *sistarea*

aproape pe deantregul a relațiilor comerciale cu străinătatea, dela care — deși în margini de tot resținse — exclusiv importăm, fără să putem exportă mai nimic. Într'o astfel de situație deci când nu mai putem plasa aproape nimic în străinătate, când valuta noastră acolo nu se mai cere, e natural că valoarea banilor nostri trebuie să scadă în relațiile cu statele străine.

În asemenea împrejurări nefavorabile, continuă dânsul, se poate ajuta numai printr'o nouă și intensivă activitate economică. De aceea ține de bune și folositoare astfel de dispozițiuni, cari au în vedere stăvilirea importului și protejarea exportului. Dar trebuie să fim în clar — obsearvă Dr. Al. Wekerle — că acestea sunt numai mijloace secundare pentru ușurarea situației. O îndreptare radicală în această privință se poate aștepta numai dela reluarea activității economice normale și din ce în ce mai intensive.

A doua cauză a reducerii valorii banilor nostri este *sporirea peste măsură a acestora, a banilor*. Or, aceasta este o cauză tot atât de serioasă, ca și sistarea relațiilor comerciale cu străinătatea. Ambele sunt două cauze, cari stau în strânsă legătură una cu alta și cari împreună produc reducerea valorii banilor. Iar ca dovadă despre aceasta, Dr. Al. Wekerle arată, că în țările, în cari comerțul cu străinătatea s'a sistat numai în parte, ca de ex. în Franța și Italia, valoarea banilor nu s'a redus atât de tare, deși ambele aceste țări, față de trecut, au mult mai mulți bani în circulațiune decât noi. Tot asemenea în unele state mici, a căror putere economică nici pe departe nu se poate asemăna cu a noastră, deși sunt așa zicând excluse dela comerțul cu străinătatea, totuș valoarea banilor nu s'a redus, din motivul, că aceste țări nu și-au sporit banii din circulațiune.

Calculule exacte despre suma la care s'au sporit la noi banii, cu greu se pot da. Cei ce cunosc însă mai de aproape relațiile financiare, evaluează suma aceasta la mai multe miliarde. Sunt capitaluri uriașe, cari însă nu sunt atât produsul activității economice, ci mai mult a faptului, că valoarea banilor e redusă. Faptul acesta a provocat, în multe privințe, scumpirea insuportabilă a articolelor de traiu, a urcat în mod exagerat prețul muncii și a grămădit la bănci și la particulari sume enorme. Banii reduși în valoare sporesc în mod potențat cheltuielile statului, urcă datoriile față de străinătate, fac insuportabilă viața de toate zilele, nimicesc valori, provoacă, la aparență, urcări de valori, cu un cuvânt perturbază ordinea socială și activitatea economică.

Din cele de până aci urmează, că pentru îndreptarea situațiunii, sub acest raport, prima problemă, ce se impune, este reducerea banilor, ca singurul mijloc în scopul restabilirii valorii lor. Reducerea banilor este condițiunea primordială pentru sanarea stărilor, în care ne găsim și pentru reluarea activității economice normale. Ea se poate face — după cum opiniază Dr. Al. Wekerle — pe de o parte prin plasare în întreprinderi productive, pe de altă parte prin consolidarea în diferite valori a tuturor acelor capitaluri, cari stau azi grămădite în diferite mâni și nu formează obiect de circulațiune. Pentru acest sfârșit propune, să se cerceteze cu seriozitate toți ramii de activitate economică: agricultură, comerț, industrie etc. și cu capitalurile disponibile să se pornească o activitate energetică și intensivă. Consolidarea capitalurilor în valori să se facă prin plasări în efecte de stat: împrumuturi de resbel, ori poate mai bine, în bonuri de tesaur. În chipul acesta s'ar reduce suma uriașelor capitaluri și ar încetă și cauza de căpetenie, care provoacă reducerea valorii banilor. În chipul acesta s'ar restabili valoarea banilor nostri.

Reasumând, după Dr. Al. Wekerle reducerea valorii banilor nostri este cauzată de stagnarea aproape totală a comerțului cu străinătatea și de sporirea exagerată a banilor. Iar mijloacele pentru restabilirea valorii lor sunt augmentarea exportului, dezvoltarea activității economice și consolidarea în diferite valori a capitalurilor prisositoare.

II.

Profesorul Dr. Földes, noul ministru pentru afacerile economice de tranziție, în articolul său «*Vii-torul valutei*» arată, că, în parte, cheltuielile de războiu ale statelor beligerante s'au acoperit prin continue emisiuni de bancnote resp. bani de hârtie. În cele mai multe state banii de hârtie sunt astăzi în sumă de 3—4 ori mai mare, ca în timpuri normale. Supraemisiunile acestea au avut de urmare, că valoarea banilor de hârtie a scăzut mult față de valoarea metalelor nobile, iar starea comerțului extern,

mărind cererea după mijloace de plată asupra străinătății, a produs devalvarea valutei. Or, aceasta s'a întâmplat în toate statele, chiar și în Anglia, care e considerată ca țara cu valuta cea mai neclintită.

Cu privire la valuta noastră, profesorul Dr. Földes, făcând o comparație între cursurile dinainte de războiu cu cele din Maiu a. c., arată că a scăzut foarte mult. Astfel pe când înainte de războiu cu 1 cor. puteai cumpăra 1.04 fr. elvețian, pe atunci azi abia se poate obține 53 centime. Aproape aceeaș relație la florinii holandezii. Ba chiar și față de Germania, valuta noastră a scăzut considerabil. Înainte de războiu 1 marcă costă 1.18 cor. Azi 1 marcă face 1.56 cor.

Considerând greutatea, ce le cauzează în economia publică și privată valuta redusă în valoare, una dintre problemele cele mai de seamă, de care va trebui să se ocupe popoarele după trecerea războiului, va fi să restabilească în întregime sistemul valutar. În privința aceasta preocupă întrebarea: e oare cu putință, practic și folositor a ne reîntoarce la sistemul dinainte de războiu? Special ce privește puterile centrale, e cu putință și folositor a ține strâns la valuta de aur?

Până acum valuta de aur s'a dovedit de cea mai bună, dar susținerea resp. restabilirea ei dă de anumite greutăți și neajunsuri. Greutățile rezidă în relațiile de producțiune ale aurului. Aproape 98% din producțiunea anuală a aurului rezultă din teritoriilor, cari sub raport politic și economic aparțin la sfera de putere a Angliei. Din cauza aceasta Europa centrală numai cu greu va putea să-și susțină valuta de aur cu aceeaș strictetă, ca Anglia. Ținând-o, ar putea ajunge în dependență de despotismul economic englez, care amenință cu dese crize de producțiune și credit. Anglia pe lângă sistemul său, din 1867—1907 și-a schimbat etalonul de 187 de ori, pe când Franța, în acelaș interval de timp, numai de 29 de ori. Franța însă a putut face aceasta numai în baza rezervei sale mari de aur și deci cu grele sarcini de camete. Alte state ar ajunge obiectul de joc al politicei valutare engleze.

Nu trebuie uitat, că valuta ei de azi, pentru Anglia este un mijloc foarte comod de a-și aservi economia lumii, formarea prețurilor, producțiunea, și toate acestea fără a ține pentru sine prea mult aur. Secretul valutei de aur engleze constă tocmai în aceea, că se poate susține pe baze înguste. Anglia nu e nevoită să țină mari rezerve de aur, căci în virtutea dictaturii economice la care a ajuns, își poate procura ori când aurul, de care are necesitate. Anglia și-a asigurat o astfel de poziție, încât la un signal al ei, aurul apare. Trebuie să stingă numai robinetul etalonului de discount. Alte state trebuie să țină în continu însemnate și mari rezerve de aur.

În fața acestei situațiuni, în Germania prinde tot mai mult teren părerea, că pentru viitor, circu-

lațunea să fie satisfăcută în interior cu bancnote, iar pentru plătirile față de străinătate să se țină o puternică rezervă de aur. Cu alte cuvinte se opinează a se adopta un sistem monetar, la care numai miezul ar fi aur, un sistem botezat în literatura de specialitate «Goldkernwährung».

Problema noastră, continuă profesorul Dr. Földes, abia va fi să restituim valuta de aur pe deantregul. Noi ne-am putea mulțumi — concludă dânsul — cu sistemul, ce l-am avut înainte de războiu, ba chiar și în aceasta ne-am putea restrânge la cerințele reclamate de circulațiunea internațională, ceea ce pretinde susținerea, în anumite măsuri, a bazei metalice.

Din cele de până aici reese că și prof. Dr. Földes vede cauzele reducerii valorii banilor noștri în relațiile nefavorabile ale comerțului cu străinătatea și în sporirea prea mare a banilor prin continue emisiuni. Dânsul însă nu se ocupă de problemele imediate pentru îndreptarea situațiunii, ci analizează problema restabilirii valutei după războiu. Mijlocul propus: menținerea bancnotelor pentru circulația internă și formarea unei rezerve puternice de aur pentru pretensiunile străinătății, se pare foarte nimerit, cel puțin până se stabilește un echilibru normal în banii din circulațiune.

III.

Deputatul Dr. *Hantos*, docent la Universitatea din Budapesta, încă se ocupă cu *chestia valutei* în o vorbire ținută în sesiunea de primăvară a dietei ungară. Arată, că apariția cea mai regretabilă a războiului este reducerea valorii banilor. Cauzele le atribuie și dânsul în prima linie cantității celei mari de bani, dați circulațiunii și al doilea relațiilor comerciale nefavorabile cu străinătatea.

Cu privire la valoarea banilor, fie de hârtie, fie de metal, stabilește, că banii sporiți peste măsură în circulațiune, reprezintă numai acea valoare, pe care o au banii, de cari de fapt este nevoie în circulațiune. Pornind dela teza aceasta arată, că tendința trebuie să fie: micșorarea, reducerea la echilibrul normal a sumei de bani din circulațiune. Ca pilde ne spune, că congresul american a decis, că după un timp oare-care, cei ce duc mărfuri din noul continent, să nu aducă bani, nici chiar de aur, ci pretensiuni, căci acestea nu sporesc banii din circulațiunii și deci nu urcă prețurile. Svedia și-a închis pe durata războiului monetăria și a suspendat îndatorirea băncii de a cumpăra aur. Da, pentru că chiar și banii de aur, dacă sunt în cantitate mai mare ca cât e trebuință, chiar și aceștia se reduc în valoare și influențează în mod nefavorabil activitatea economică și ordinea socială. Cu atât mai mult banii de hârtie, dat fiind, că aurul tot nu poate fi sporit atât de tare, ca hârtia,

Privitor la suma banilor noștri din circulațiune

arată, că aceștia s'au sporit și prin faptul, că în țările ocupate: Serbia, Montenegro, Albania, Rusia și România încă s'au pus în circulațiune bancnote de ale băncii noastre de emisiune. Suma bancnotelor din țările numite o evaluează la 1½ miliarde, adică atât, cât în timp de pace eră nevoie pentru satisfacerea trebuințelor de circulațiune în întreaga monarhie. Germanii — continuă Dr. Hantos — au urmat altcum. Ei au emis în Bruxelles franci belgieni, în Kovno și Vilna ruble rusești, iar în București lei românești, prin ceea ce au separat valuta acestor state de valuta lor bună. Astfel pe când rublele, lei și dinarii au curs mai urcat ca coroanele, pe atunci mărcile au rămas cu un curs mai mare decât paritatea de mai înainte a valurilor respectivelor țări.

Pentru restabilirea valorii banilor noștri propune în prima linie, ca valuta țărilor ocupate să fie separată de valuta băncii Austro-Ungare, căci în caz contrar se poate întâmpla, ca miliardele ce stau azi în acele țări, peste ani de zile, să fim siliți a le rambursa cu valuta noastră restabilită, cu valută bună, pentru a cărei îndreptare va trebui să aducem însemnate jertfe.

În rândul al doilea propune, că circulația de bani efectivi să se reducă cu toate mijloacele posibile. Statul să facă primul pas în privința aceasta. Plătirile și încassarile să se îndeplinească prin asigurațiuni și compensațiuni. Tot asemenea să se urmeze la front și la singuraticile instituțiuni publice și private. Prin aceste și alte mijloace de felul lor se va reduce în măsură însemnată suma banilor din circulațiune și, ca consecvență, se vor delătura multe din anomaliiile stărilor social-economice de azi.

Cu privire la reducerea valorii banilor față de streinătate, provenită din relațiile comerciale internaționale nefavorabile, Dr. Hantos enunță aceleași păreri, ca și Dr. Al. Wekerle: stavilirea importului și protecționarea exportului. Amintește însă și contractarea de împrumuturi valutare, adică de împrumuturi luate din străinătate în scop de a îndrepta și menține cursuri normale la valuta noastră.

*

Reasumând opiniunile din cele precedente, putem constată, că toți trei acești bărbați, de cel mai bun renume în chestiunile economice și financiare, se unesc în vederi în ce privește cauzele, cari au provocat reducerea valorii banilor. Ce se atinge de mijloacele prin cari propun restabilirea valutei noastre, aceste sunt diverse. Ele însă nu se esclud, ci se întregesc. Diversitatea mijloacelor ce se propune este dovadă, că sunt și se vor găsi destule căi, ca importanta chestiune a valutei să fie rezolvită fără pagube, fără sguđuiri.

Lipsa de nutreț și preîntîmpinarea acesteia.

(Continuare și fine).

IV.

A treia modalitate pentru trecerea cu bine prin împrejurările grele, provocate de lipsa de nutreț, este *să îngrijim de hrană, mai ales, pentru timpul primăverii, până dă iarba.*

Spre acest scop economii vor semăna în cursul toamnei astfel de plante, cu cari la primăvară să poată începe de timpuriu hrănirea animalelor cu nutreț verde. Astfel de plante sunt: secara de nutreț, trifoiul roșu, amestecătura de mazăriche călțoasă, mazărea de toamnă, amestecătura de măzeriche și amestecătura de Keszthely.

1. *Secara de nutreț* e bine să se samene în pământ gunoit de curând, mai des decât secara destinată pentru hrana oamenilor. Se samănă în luna lui Septembrie, 80—100 Kg. pe un jugăr catastral, semă nându-se prin împrăștiere, și 70—90 Kg. dacă se samănă cu mașina, în șire. Se cosește de vreme primăvara, înainte de a înspică, dând 60—80 măji metrice de nutreț bun verde, cel dintăiu nutreț verde, când, de obicei, lipsa de nutreț este mai mare și mai simțită. Uscată, secara aceasta dă un nutreț de puțin folos.

2. *Trifoiul roșu* crește repede, așa că ne dă nutreț verde de timpuriu, primăvara. Nu e alegător, așa că izbutește aproape în orice sol, numai acesta să nu fie de tot umed. Mai bine prosperează însă în sol argilos. Dacă pământul, de pe care s'au secerat spicoasele, a fost arat îndată după seceriș și la sfârșitul lui August sau începutul lui Septembrie s'a arat a doua oară, atunci trebuie să se și samene, nu mai târziu. Se cer 15—20 Kg. semănță pe un jugăr, dacă semănatul se face prin împrăștiere și 12—15 Kg. dacă semănatul se face în șire. De pe un jug. catastral se recoltează 50—60 măji metrice nutreț verde sau 12—15 măji metrice în stare uscată.

Dupăce s'a cosit trifoiul, de obicei în partea întâiu a lunii Maiu, se poate semăna în acel locucuruz, care se desvoaltă de timpuriu ori alt soi de nutreț de vară sau se poate pregăti pământul cu înlesnire pentru semănături de toamnă.

3. *Amestecătura de mazăriche călțoasă* nu e de loc gingașe și izbutește cu siguranță în orice sol. Rezistă vânturilor geroase și iernilor cât de grele. Se poate semăna în miriști, arându-se pământul de jumătate afund. Se samănă 40% secară în amestec cu 60% mazăriche călțoasă, 80—120 kgr. pe un jug. cat. Semănatul se face cu mașina în șire ca la grâne, pe la mijlocul lunii Septembrie. Se cosește pela începutul lui Maiu, dând nutreț verde din belșug, care, tăiat fiind cu mașina, vitele îl mănâncă cu lăcomie.

4. *Amestecătura de mazăre de toamnă și de măzeriche* izbutește deplin numai în pământ bun. Această amestecătură este mai simțitoare și de frig și vânturi; de aceea se samănă, mai ales, la șes și peste tot, în locuri adăpostite de vânturi. Se samănă în miriști, după oricare plantă de vară, numai pământul să se poată lucra bine, arându-se de jumătate adânc. Se samănă pela începutul lui Septembrie, 130—140 Kg. pe un jug. cat., dacă se samănă cu mâna, prin împrăștiere, 90—110 Kg. dacă se samănă cu mașina, în rânduri. Amestecătura pentru un jug. cat. trebuie să conțină 50 litre de mazăriche de toamnă, 25 litre secară de toamnă și 25 litre orz de toamnă. În lipsa măzerichei de toamnă pot să se samene 60 litre mazăre de toamnă. De pe un jug. cat. se recoltează 100—120 măji metrice nutreț verde, pe care animalele îl mănâncă cu mare poftă și de care vacile sporesc laptele.

5. *Amestecătura de secară de toamnă și rapiță de toamnă*, numită și amestecătură de Keszthely izbutește numai într'un pământ bun. La frig această amestecătură nu e gingașe. Se poate semăna după orice plantă, numai pământul să fie bine lucrat mănunțit prin grăpat și tăvălugire. Se samănă pela sfârșitul lunii lui August, 65 Kg. secară și 15 Kg. rapiță, dacă se samănă prin împrăștiere, 50 Kg. secară și 10 Kg. rapiță, dacă se samănă cu mașina, în șire. Semănatul se face în două restimpuri: întâi se samănă secara, cu mâna, grăpându-se și tăvălugindu-se pământul; după aceea se samănă cu mașina rapița de toamnă, la o adâncime mai mică, de 20—30 cm. depărtare, dându-se apoi cu tăvălugul, de care se leagă grapa. Amestecătura aceasta, dacă îi priește timpul, se poate cosi pela începutul lunii Noembrie și în tot cursul acelei luni, lăsându-l mai întâi să se vestejească timp de 24 ore, și apoi dându-se vitelor amestecat cu paie tăiate cu mașina. De pe un jug. cat. se recoltează toamna 80—140 măji metrice nutreț verde sau 60—70 măji metrice nutreț veșted, care este un nutreț de frunte, pe care animalele îl mănâncă cu lăcomie.

V.

Se știe, că în acest an se rechiziționează și fânul și paie, împreună cu cerealele, cartofii etc., lăsându-se economilor, de cap de vită 9 Kg. de fân și 6 Kg. de paie pe zi. Este, deci, de sine înțeles, că, după-ce fân și paie sunt puține, și din ele trebuie să se dea și pentru scopuri obștești. — va trebui să se facă cu ele cea mai mare economie și la *așternut*, întrebuițând spre acest scop frunze uscate, iar în caz de lipsă chiar și pământ, nisip și, unde este la îndemână, humă.

Economie se mai poate face cu nutrețul vitelor și în alte moduri, anume: prin *tăiatul sau tocatal paielor, fânului cotoros, pâșilor sau tuleilor de curuz* și prin *muiarea și dospirea acestora.*

Mașini de tăiat nutreț se află în fiecare sat și oamenii se pot ajuta tăind pe rând, cari n'au mașini, plătind pentru folosirea lor. Cine nu are o astfel de mașină, și-i dă mâna, să o cumpere căci, acum, care plugar nu are bani? Cu atât mai mult, pentru că într'un singur an, lipsit de nutreț ca cel de față, o mașină de tăiat nutreț își plătește banii îndesat și cu vârf, rămânând pe viitor de folos, s'ar putea zice, în cinste. Dar, neputând să o cumpere unul, ar trebui să se întovărășească mai mulți.

Cum se urmează la tăiatul nutrețului știu unii oameni din fiecare sat, așa că dela aceștia pot să învețe toți, cari voesc.

Cum se dau animalelor paie și celelalte nutrețuri tăiate?

1. *Paiele și fânul*, tăiate se amestecă bine, se lasă apoi să stea câteva ceasuri împreună, prin ceace paie capătă un miros aproape ca al fânului și numai după aceea se dau vitelor.

2. Un mod mai bun decât cel numit mai înainte este *opărirea* nutrețului tocat, ceace se face așa, că nutrețul se pune într'o cadă și peste el se varsă apă ferbinte, acoperind, apoi, cada și lăsând să se înmoaie nutrețul. În felul acesta nutrețul e mai plăcut și se rumegă mai ușor. Așa se face și cu *pleava*.

3. Când paie tocate se amestecă bine cu *napi sau cartofi tocați* și se lasă să stea în grămezi sau în vase 8—10 ceasuri, acest nutreț devine mai gustos, dar nu se moaie îndestul; totuș vitele îl mănâncă cu poftă.

4. Modul cel mai bun pentru pregătirea nutrețului tocat este: *dospirea* acestuia. Spre acest scop sunt de trebuință trei lăzi, cari să conțină fiecare atâta nutreț cât este de lipsă într'o zi, pentru vite. Insaș dospirea se face așa, că așezăm, strat de strat, nutrețul tăiat în ladă. Fiecare strat se udă din destul și se indeasă cu putere, grijind ca și prin colțuri și pe de lături să nu rămână goluri. În straturi se pot pune, afară de paie tăiate, pleavă, păstăi de rapiță, păstăi de fasole uscate, napi și cartofi tăiați fălii, potrivit astfel, ca tot la 10 Kg. de nutreț să se dea 6—7 litre de apă, dacă se poate, sărată, lături de prune sau altfel de lături. După ce lada s'a umplut, punem deasupra nutrețului scânduri și peste ele petri, lăsându-l să rămână așa 2 zile. În acest timp nutrețul să încălzește, capătă gust acriu și se înmoaie. Astfel, apoi vitele îl mănâncă cu mare poftă și le priește bine.

După-ce lada s'a golit, nu e bine să se umplă îndată, de nou, cu nutreț, în modul arătat, ci trebuie spălată bine și lăsată timp de o zi să se uște în aer liber, ca scândurile să nu prindă mucezeală. De aceea și sunt de trebuință trei lăzi.

Firește, că dospirea nutrețului se poate face și fără lăzi, așezând nutrețul pe scânduri undeva, într'un colț al grajdului ori al altei încăperi, unde trebuie tratat în modul arătat mai sus, având însă mare grijă și ținând curățenie, căci din potrivă nutrețul muce-

zește și se strică, indeosebi lăzile trebuie ținute în stare curată și nutrețul din ele bine îndesat.

Dela pașii de cucuruz se pot toca cu mașina obicinuită mai ales, foile și partea mai subțire. Pentru o mai bună mănunțire a lor sunt, așa numite, mașini de sfârticat. Cu ajutorul acestora se poate folosi întreg pâșul sau, cum îi mai zice, coceanul sau tuleul.

Indexul debitorilor la instituttele financiare.¹

Una dintre chestiile cele mai migăloase și mai puțin recunoscatore e „indexul“ la băncile noastre, cu toate-că acesta își are rolul său destul de important. Odată, că prin ajutorul lui putem afla imediat pe diferiții debitori, de altă parte el ne arată în fiecare minut deobligamentele, ce le au locuitorii din un anumit ținut față de bancă atât ca datorasi direcți, cât și indirecti, lucru de mare importanță mai ales la votarea de imprumuturi noi.

Dar, dacă purtarea lui se face așa de anevoios și cu puțin rezultat, cauza e în primul loc în însuși aranjamentul cărților respective.

Știm, că la unele bănci sunt indexe separate pentru fiecare împrumut, în urmare au atâtea indexe câte feluri de împrumuturi obișnuesc a face: astfel au indexe pentru escont, pentru creditele personale și pentru cele cambiale cu acoperire ipotecară.

Aceste cărți sunt diferite ca formă și se înseamnă în ele atât debitorii direcți cât și debitori indirecti, sumele și scadențele.

Cărțile pentru indexe la împrumuturile din urmă sunt simple, provăzute cu inițialele și inducerea se face odată la luarea împrumutului, dar cu atât mai complicate sunt cărțile pentru indexul escontului cari constau din conturi atât pentru acceptanți cât și pentru giranți, conturi în cari cu fiecare prolongire a cambiilor trebuie să se introducă scadențe noi, iar în cartea cambiilor intrate numerii acestor conturi etc., lucru destul de anevoios și omoritor de vreme.

Față de acest fel de evidențiere în special la cambii, s'au făcut oare-cari îmbunătățiri prin introducerea așa numitului index volant, constător din foi, cari se fac atât pentru acceptanți cât și pentru giranți separate și cari cu fiecare prolongire se modifică după starea nouă a cambiului introducându-se numărul nou al cambiului, suma și scadența nouă și ștergându-se cea veche.

Această procedură e neîndoios superioară celei vechi, dar și aceasta lasă de dorit, fiindcă căutarea atâtor foi la o învârtire mare de cambii cere timp îndelungat și multe forțe de muncă.

Față de feliurile aceste de purtarea indicilor, scriitorul acestor rânduri, pe baza experienței, reco-

¹ Articol sosit din afară. Deși nu împărtășim întru toate vederile scriitorului, îl publicăm în speranța, că va produce în multe părți îmbunătățiri practice.

mandă următoarele schimbări, cari se referesc mai ales la registrele pentru indexe.

Fiecare institut financiar să-și procure un registru pentru index rubricat în următorii fel:

Indexul general al Debitorilor institutiului de credit

Numele debitorului		Locuința		Nr. exib.	Cred. C. Hip.		Cred. Pers. JI.		Cred. Pers.		Escont	
de familie	de botez	comuna	Nr. căști		accept	cavent	accept	cavent	accept	cavent	accept.	girant
Avram	Ioan	Galeș	52	486						580		13/917 a/ Ioan Luca a/ Nicolae Aldea 48/917 Ioan Luca
„	Maria	„	52	„						580		
Barb	Nicolaie	Tilișca	49	647	496						24/916	
„	Elisaveta	„	49	„		496						24/916 a/ Barb Nicolaie
„	George	Amnaș	65	—								45/917 a/ Ioan Dordea

Acesta este indexul general al fiecărui institut, și cum se vede trebuie să cuprindă pe toți debitorii institutiului, atât pe cei obligați direct, cât și pe cei obligați indirect ca: caventați, giranți etc.

În acest index se fac introducerile la votarea unui împrumut și se șterg la achitare.

Cuprinzând indexul acesta numerii obligamin-telor unui debitor, ușor se poate afla starea ace-lora și astfel în tot minutul putem ști, cu ce ne da-torează.

Dacă ne-am mărgini numai la registrul acesta indexul n'ar fi complet, mai ales în ce privește Es-contul. E adevărat, că din indexul general putem afla numerii, sub care cineva e obligat ca debitor direct sau indirect la Escont, dar nu putem ști starea dato-riei respective.

De aceea se necesitează purtarea unui al doilea index ajutător pentru Escont.

Indexul acesta va constă din foi volante, cari se fie astfel rubricate.

Numele acceptantului Ioan Luca Locuința Galeș Nr. casei 64.

Numărul cambiului		Nr. censurei	Scadența			Suma		Are giranți pe:
Orig.	Nou		Anul	Luna	Ziua	Cor.	fil.	
13			1917	Iulie	14	100	—	Ioan Avram Ioan Florea
48			1917	Nov.	28	250	—	Nicolae Dordea Dumitru Ispas
13	142		1918	Ian.	14	100	—	
13	696		1918	Iulie	14	50	—	
48	788		1918	Nov.	28	200	—	

Astfel de foi se fac numai pentru acceptanți, — iar giranții se scriu numai o singură dată pe foaie și anume la votarea împrumutului, când se induce și în indexul general.

Lucrul cel mai însemnat aici e numărul original al cambiului, care trebuie păstrat la toate prolun-girile și care face legătura între indexul general și cel ajutător între acceptanți și giranți și cu ajutorul că-

ruia putem afla imediat starea cambiului, aceea numărul acesta pe fiecare schimb va trebui să se ocure, înaintea numărului nou al cambiului, care se va face evident și în foaia volantă. Poate să și lipsească de pe schimb, dar pe foaia volantă e necondiționat de lipsă.

Exemplul de sus Nr. 48 din poziția din urmă ne arată, că schimbul cu numărul orig. 48, pentru care au figurat ca giranți: Nicolae Dordea, Iosif Aron și Dumitru Ispas a prolongit sub Nr. 788 în scadența per 28/XI 918 cu starea de K 200.—

Cu ajutorul acestor indexe, voind să aflăm d. e. că Ioan Avram din Gales, Nr. 52 cu ce împrumuturi figurează la noi și în ce stare sunt, vom deschide Indexul general și vom afla, că el are un împrumut Cp. Nr. 580 de K 600 d. e. apoi vom căuta foaia volantă a lui Ioan Luca pentru care Ioan Avram girează schimburile 13/1917 și 48/917 și vom afla, că schimbul Nr. orig. 13 sub Nrul nou 696 e de K 50 per 14/VIII 918 iar schimbul cu Nr. orig. 48 și sub Nrul nou 788 de K 200 per 28/XI 918. Astfel datoria lui Ioan Avram face K 850.

Cum se vede, cu ajutorul indexului general și ajutorul evidența se poate face de tot ușor. Fiind-că la prolongiri nu schimbăm scadența decât într'o foaie, în foaia acceptantului prolongirea se face repede, asemenea și evidența.

Având în indexul general cuprins toți debitorii direcți cât și indirecti, evidența lor e sigură, pe când, dacă se poartă evidența numai prin foi volante, acele pot să dispară, ceea ce aduce cu sine complicații în aflarea debitorilor.

Devisa să fie osteneală puțină, ispravă multă și sigură.

Am ținut să atrag atențiunea celor interesați asupra acestor lucruri, căci deși sunt la institutele noastre puțini funcționari, totuși în urma împrejurării, că nu se fac împrumuturi noi, iar numărul împrumuturilor vechi e redus, acum ar fi cel mai potrivit timp, ca să se facă îmbunătățiri la băncile noastre și în direcțiunea aceasta.

Mai e de notat, că foile volante sunt a se aranja după comune și alfabet, într'o cutie sau ladă anume întocmită. — Indexul general la o bancă mare poate să se împartă în 2—3 cărți, cuprinzând fiecare carte numai o anumită parte din literele de ex. dela A—L și a doua dela M—Z sau, dacă e împărțită în 3 părți, cea dintâi dela A—G a doua H—P iar a treia R—Z. N'ar fi lucru neînsemnat, dacă ar conveni mai multe institute, ca să și introducă indexe egale, în care caz tipărirea lor ar fi mai ieftină.

Trebuințele speciale ale fiecărui institut de bani sunt dictate însă de împrejurări diferite. Astfel e natural, că un model de evidențe uniforme nu se poate impune, însă tot atât de greșită ar fi perseveranța în șabloane dovedite greoaie și puțin corăspunzătoare.

Prețuri maxime pentru făină de grâu și seară.

Fiind-că anul economic 1917—1918 se începe în 16 August, a trebuit să se fixeze și publice, în cele din urmă, și prețurile pentru făină și țărățe, ceea ce s'a făcut cu ordonanța ministerială Nr. 2922 apărută acum.

Din această ordonanță scoatem și noi următoarele dispoziții principale.

După-ce prețul *grâului* s'a ridicat în mod însemnat, a trebuit, firește, să se ridice și prețul făinei. Anume s'a ridicat prețul *făinei fine* de prăjituri dela K 94 pentru maza metrică la K 136, adică cu K 40 mai mult decât în anul economic precedent. Prețul *făinei de fert* a rămas același de K 60, iar prețul *făinei de pâne* a scăzut chiar dela K 42.2 la K 42. Urcarea prețului făinei fine a adus cu sine și urcarea prețului pentru gris. Din *seară* are să se facă făină numai de o calitate și prețul acesteia s'a fixat, precum se susține, în mod mai puțin norocos decât prețul făinei de grâu, anume cu K 65.6 de maza metrică față de K 45.85 în anul economic, ce s'a încheiat la 15 August a. c. Prețul *țărățelor* de grâu, seară și orz s'a fixat cu K 25 de maza metrică, față de K 20 în anul trecut.

Prețurile indicate aici au să se înțeleagă împreună cu transportul la stația cea mai apropiată de tren, în care, însă fără sac. Prețurile pentru micii comercianți au să le fixeze autoritățile administrative. În ordonanță sunt fixate și pedepsele pentru transgresiuni. Ce privește creditarea prețului de cumpărare, acesta nu poate fi mai ridicat decât cu 2% peste etalonul stabilit la Banca Austro-Ungară.

Rechiziționarea cartofilor.

Prezidentul oficiului regnicolar de alimentare publică a dispus cu ordonanța sa Nr. 69,000 referitor la rechiziționarea cartofilor timpurii, din unele comitate, următoarele:

Proprietarul poate să rețină *pentru trebuințele casei*, pe seama persoanelor, cari trăesc de regulă în familie cel mult 4 Kg. cartofi de persoană pe săptămână. *Pentru trebuințele economice* poate să rețină:

- de semănță, pentru jug.-cat. cel mult 12 măji metrice, considerându-se atâta pământ, cât a fost cultivat cu cartofi și în anul trecut,
- cantitatea necesară pentru nutrirea servitorilor și prizonierilor aplicați în economie, cel mult 4 Kg. de cap pe săptămână,
- cantitatea necesară pentru nutrirea animalelor și anume pentru rămătorii trecuți de 6 luni, de fiecare cel mult 1 Kg. pe zi, pentru cei mai tineri de 6 luni cel mult câte $\frac{1}{3}$ Kg. de fiecare pe zi; pentru nutrirea galițelor cel mult 1 Kg. pe zi pentru 20 ga-

lițe. Ca hrană pentru animale (vite etc.) se vor putea reține cartofi numai acolo, unde și până acum s'au întrebuințat cartofi și numai în cazul, dacă cartofii nu se pot înlocui cu alte produse. Pentru fabricarea de spirit și scrobeală nu se pot reține cartofi.

De proviziile rămase după detragerea cantității necesare pentru casă și economie, proprietarul nu mai poate dispune, nu le poate înstreina, nici folosi, nici predă altuia decât Biroului regnicolar instituit pentru cartofi, respective celor împuterniciți cu cumpărarea din partea numitului birou. Pentru proviziile rechiziționate îi compete proprietarului, conform § 4 al ordonanței Nr. 1819—1917 M. E. 14/5 (80%) din prețul stabilit de comisia, care are să controleze și direcționeze circulația cartofilor timpurii la locul și timpul de predare.

CRONICĂ.

Necrolog. «Maramurașana», institut de credit și economii anunță, încetarea din viață a valorosului său fondator și președinte al comitetului de supraveghiere *Tit Bud*, întâmplată în 19 August a. c. în etate de 72 ani.

Urcarea capitalului social la institutul «*Lăpușana*» dela K 100,000 la K 200,000 s'a hotărât în adunarea generală din 28 Iulie n. a. c.

Licitațiuni publice. *Lemne în Ighiu (Magyarigen)*. Comunitatea din Ighiu vinde dreptul de exploatare a cca 7950 m. cub. lemne de fag din pădurea dela Valea-lezerului (49.5 jug. cat.) Prețul de strigare 318,000 cor. Licitațiunea în 1 Septembrie n. a. c. în cancelaria notarială.

Lemne în Sebeș (Szászsebes). Oficiul silvanel din Sebeș escrie concurs pentru vânzarea a 129.63 m. cub. lemn de brad tăiate, aflătoare pe locul din *Valea-Ruzii*. Lemnele sunt împărțite în 5 grupe de vânzare. Ofertele în scris se vor înainta până la 19 Septembrie n. la oficiul silvanel din Sebeș, unde se vor deschide în 11 Septembrie.

Cursurile devizelor erau la 17 crt. următoarele:

Florin holandez	473—
Mărci	155.70
Leva bulgară	128—
Franc helvețian	230—
Coroana norvegiană	336—
„ svediană	354—
Piastră	31—
Lei	121—
Ruble	293—

BIBLIOGRAFIE.

Extras din nouele tarife postale și scala de timbre. *Ediție de buzunar, prețul 20 fileri, editura «Revistei Economice».*

Satisfăcând unei trebuințe reale a celor interesați, acest mic Vademecum arată noua tarifă postală intrată în vigoare la 1 Octombrie 1916, tarifa telegramelor precum și cele trei scale de timbre în conformitate cu noua tarifă intrată în vigoare la 1 Decembrie 1916. Formatul ei fiind potrivit anume pentru a se purta în buzunar, cărticica aceasta promite a fi recunosătoare tuturor celor, ce o vor avea la sine.

Se poate comandă la Administrația «Revistei Economice» în Sibiiu—Nagyszében

A apărut în *Biblioteca băncilor române*: «Cursul elementar de stenografie românească», prelucrat după sistemul stenotachigrafic de *Vasile Vlaicu* și se poate procura dela: *Librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszében)* cu prețul de Cor. 2— plus porto.

Cine se interesează de un sistem cursiv (nu geometric) de stenografie românească, cerând să i se împlinescă așteptările de *ușurință la învățat, practicitate, iuțeală la scris, și siguranță la cetit*, poate afla în cartea aceasta mulțămire stenografică. Comparând-o cu alte cărți, de alte sisteme, un stenograf român va mai afla însă în ea și alte calități folositoare.

Autorul fiind convins de calitățile sistemului, n'a pregetat a riscă spese urcate și muncă îndelungată pentru a da în mâna celor interesați: *funcționari, studenți și intelectuali*, ceva folositor ca stenografie românească.

Cartea are 2 părți: teoretică (tipărită) și practică (litografată). Partea teoretică este interesantă și instructivă, iar cea practică e precisă și completă.

Sumarul:

Chestiunea valutei. — Lipsa de nutreț și preîntîmpinarea acesteia. — Indexul debitorilor la instituttele financiare. — Prețuri maxime pentru făină de grâu și seară. — Rechiziționarea cartofilor. — *Cronică*: Necrolog. Urcarea capitalului social. Licitațiuni publice. Cursurile devizelor. — *Bibliografie*: Extras din nouele tarife postale și scala de timbre. Stenografie românească.

„SĂTMĂREANA”,

institut de credit și economii, societate pe acții.

Aviz.

Aducem la cunoștința deponenților noștri, că din 1 Octombrie a. c. reducem etalonul intereselor la depuneri și anume: la depunerile stabile de peste 20,000 coroane la 3 $\frac{1}{2}$ %; la cele sub 20,000 coroane la 3%.

Darea de interese o plătește institutul.